

Josip Bedeković, Knjiga o sv. Jeronimu, Iliriku i Međimurju, Hrvatska akademija znanosti i umjetosti, Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Križevcima, Ogranak Matice hrvatske u Čakovcu, Tkalčić – društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije, Družba Braća hrvatskog zmaja, Zrinska garda Čakovec, Meridijani, glavni urednik Dragutin Feletar, Zagreb – Čakovec, 2017.

Pod uredništvom akademika Dragutina Feletara i u prijevodu s latinskog jezika Marka Rašića hrvatska je javnost dobila prijevod važnog djela Josipa Bedekovića *Natale solum magni ecclesiae doctoris sancti Hieronymi in ruderibus Stridonis occultatum, probatorum nihilominus historicorum, et geographicorum opinionibus, ac brevis Illyricanae chronologiae adjumento erutum, atque cum vita ejusdem purpurati Dalmatae* o svetom Jeronimu.

Knjiga koja je objavljena zapravo se sastoji od dvije knjige. „Prva, opsežnija, odnosi se na temeljitu povijest Ilirika, pogotovo njegova panonskog dijela. Bedeković posebno razrađuje pitanje razgraničenja rimskih provincija Dalmacije i Panonije, dokazujući da je sv. Jeronim rođen u antičkom trgovištu Stridonu, koji se nalazio na lokaciji današnje Štrigove u Međimurju. Unutar ovog dijela knjige, Bedeković je napisao i opsežnu povijesno-geografsku monografiju Međimurja, prvu takvu studiju o nekoj hrvatskoj regiji. Drugi dio knjige odnosi se na dotad najtemeljitiiju studiju o životu i djelovanju sv. Jeronima te na popis svih svetaca i blaženika s područja Ilirika do 18. stoljeća.“

Autor knjige rođen je oko 1688., a umro je u pavlinskom samostanu Remete (danas dio Zagreba) 7. ožujka 1760. Nakon studija u Beču ušao je u pavlinski red u kojem je bio prior u nekoliko samostana (Križevci, Sveta Jelena kraj Čakovca i Remete), tajnik provincije te generalni definator. Josip Bedeković, nakon studija u Beču 1706., pristupio je pavlinskomu redu 1709. Obnovio je crkvu u Svetoj Heleni i sagradio crkvu svetog Jeronima u Štrigovi. „Glavno mu je djelo *Rodna gruda naučitelja velike Crkve sv. Jeronima skrivena pod ruševinama Stridona (Natale solum magnae Ecclesiae doctoris sancti Hieronymi in ruderibus Stridonis occultatum..., 1752)*, napisano u rodoljubnom duhu. U njemu je opisao povijest i zemljopis Ilirije i Panonije (zastupajući mišljenje o hrvatstvu starih Ilira) te prošlost Međimurja, dokazujući njegovu povijesnu pripadnost Hrvatskoj. Uz životopis sv. Jeronima, čije je rodno mjesto smjestio u Štrigovu u Međimurju, nalazi se katalog ilirskih

i panonskih svetaca. Za potrebe pavlina preveo je s njemačkoga jezika asketski priručnik *Manuale (Ručna knjižica)* madžarskog pavlina Adama Koloczanija. Prijevodu je dodao životopis sv. Pavla Pustinjaka (*Kratko spisovanje čudnovitoga življenja baratanje svetoga Paula prvog puščenika*), neke molitve i abecedni popis manje poznatih i razumljivih hrvatskih izraza s njihovim latinskim istoznačnicama. U rukopisu je sačuvan Bedekovićev pregled životopisa hrvatskih pavlinskih redovnika (1736). Spis *Proprius festorum pro Ordine nostro, quo ad officium et missas* (1740) nije sačuvan, kao ni prigodne pjesme što ih u *Annuama* 1754. navodi B. A. Krčelić.“

Između briljantnog opusa Ivana Lučića iz 17. stoljeća, kojeg se s pravom svrstava u sam vrh europske erudicije, i djela hrvatske znanstvene historiografije u drugoj polovici 19. stoljeća postoji čitav niz autora koji nisu pisali ukorak s trendovima u europskoj historiografiji. Među njih treba ubrojiti pavlinske historiografe, među kojima se spomenutom knjigom istaknuo i Josip Bedeković. S današnjega gledišta Bedekovićev je pristup nekritičan, no knjigu treba promatrati u okvirima vremena i uvjeta u kojima je autor djelovao. U njoj se vidi ozračje historijske erudicije, s time da treba imati na umu kako tadašnji eruditi još nisu razvili visoku kritičku razinu analize izvora. Erudicija i historija tada se oblikuju kao dvije znanstvene discipline pri kojima eruditi samo nastoje ustanoviti istinu u određenim izvorima, dok historiografi moraju svladati i književno umijeće.

Bedeković je u prvom dijelu knjige, osim povijesti starog Ilirika te Panonije s argumentacijom o mjestu rođenja svetog Jeronima, dao mnoštvo podataka o sjevernoj Hrvatskoj, a osobito o Međimurju. U drugom dijelu knjige dao je opsežan prikaz biografije svetog Jeronima. Ne bih u ovom prikazu ulazio u tu problematiku kao ni u opis povijesti starog Ilirika i Panonije nego bih se osvrnuo na podatke o sjevernoj Hrvatskoj i Međimurju.

Opis Međimurja s pripadajućom kartom prinos je i geografiji, ali i jedna od polaznih točki ekohistorijskih istraživanja jer daje iscrpan prikaz izgleda tadašnjeg okoliša između rijeka Mure i Drave. U opisu stanovništva Međimurja, ako izbacimo nekritički pristup starijim podacima, korisno se mogu upotrijebiti obavijesti vezane uz 16., 17. i početak 18. stoljeća. Isto vrijedi i za opis feudalnih vlasnika Međimurja. U duhu tadašnjeg vremena treba promatrati Bedekovićeve podatke o županijskoj jurisdikciji u Međimurju kojima pokušava dokazati njegovu raniju pripadnost Varaždinskoj županiji. U razumijevanju tadašnjih hrvatsko-ugarskih odnosa važno je naglasiti da Bedeković daje jasnu argumentaciju kako je u Međimurju živjelo slavensko, odnosno hrvatsko stanovništvo, a u interpretaciji se osjeća snažan patriotizam. U budućim istraživanjima protonacionalnog razvoja u hrvatskim zemljama ta će se problematika svakako morati dublje razmotriti. I druge će struke u ovoj knjizi pronaći korisne podatke, pa

će tako za etnologue biti zanimljiv opis običaja, a za crkvene povjesničare niz podataka o vjerskom životu. Istraživačima prošlosti Međimurja Bedeković donosi niz vrijednih podataka o Čakovcu i pojedinim međimurskim naseljima, a posebno o Štrigovi, koju autor smatra mjestom rođenja svetog Jeronima, za što donosi argumente i očito predstavlja podlogu za rasprave. Primjerice u budimpeštanskoj sveučilišnoj knjižnici sačuvano je i rukopisno djelo *Stridon, natale solum sancti Hieronymi ecclesiae doctoris a Paulo Ritter aliter Vitezovich contra patrem Irenaeum carmelitam et a patre Josepho Bedekovich Paulino contra Paulum praecognominatum Ritterum in duabus partibus per plura colloquia vindicata suoque genuino loco restituta, relatore aliorum suorum vero authore a. r. p. Josepho Bedekovich ord. s. Pauli primi eremitaе provinciae Croato-Slavonicae definitore* iz 1778. koje bi u budućim istraživanjima svakako trebalo uzeti u obzir.

Bedeković u ovoj knjizi uz opširan prikaz života svetog Jeronima pokušava dati argumentaciju vezanu uz pitanje domovine toga sveca dokazujući da je Štrigova u Međimurju njegovo rodno mjesto. On iznosi brojne argumente u prilog tezi da je Stridon, kao rodno mjesto svetog Jeronima, bio na prostoru današnje Štrigove, no u kasnijoj literaturi izneseni su i brojni argumenti koji upućuju na druga rješenja udaljena od Međimurja. U traženju odgovora na pitanje koliko je realno Stridon povezivati s prostorom Štrigove od pomoći nam mogu biti spoznaje arheologa. Npr. u članku Željka Tomičića o arheološkoj slici antike u Međimurju objavljenom još 1986. ne nudi se odgovor, no to i nije bila tema spomenutog članka. Nadam se da će arheolozi koji se bave Međimurjem u bliskoj budućnosti iznijeti svoj stav na temelju egzaktnih podataka.

Sastavni dio knjige jest prijevodu s latinskog na hrvatski jezik dodana opsežna studija akademika Dragutina Feletara *Učeni pavlin Josip Bedeković (1688.-1760.) i njegovo djelo* u kojoj autor predstavlja životni put i glavna djela Josipa Bedekovića ne samo kroz pisanu riječ nego i kao obnovitelja i graditelja pavlinskih uporiša u Svetoj Jeleni kraj Čakovca i u Štrigovi. Akademik Feletar predstavlja i dvojbe o lokaciji Stridona kao mjesta rođenja svetog Jeronima kojima novim izvorima (pisanim i kartografskim) nadograđuje Bedekovićevu argumentaciju. Slijedi nevelika, ali važna analiza Josipa Bedekovića kao promicatelja hrvatske pripadnosti i opstojnosti Međimurja. Nakraju se Feletar osvrće na Bedekovićev prinos povijesnoj geografiji Međimurja donoseći opsežan popis literature i izvora te niz sjajnih ilustracija, što sve daje dodatnu vrijednost tome izuzetno vrijednome izdanju. Matica hrvatska to je izdanje 2017. proglasila knjigom godine (Zlatna plaketa).

Hrvoje PETRIĆ